

Emilia Kaczmarek
Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu¹

Małgorzata Rychlik
Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu

Czy repozytoria będą wspierać naukę w Polsce²

Geneza powstania nowoczesnych repozytoriów

Współczesne repozytoria nierozzerwalnie związane są z procesem ewolucji systemu komunikacji naukowej. Jest ona definiowana jako system, w ramach którego badania naukowe są prowadzone, poddawane ocenie, rozpowszechniane oraz przechowywane z myślą o przyszłych badaczach. System ten rozwija się dwutorowo poprzez:

- formalne środki komunikacji, takie między innymi, jak publikacje w recenzowanych czasopismach
- nieformalne kanały komunikacyjne, takie jak na przykład elektroniczne listy dyskusyjne.

Wyniki badań naukowych stanowią dobro publiczne, bowiem większość z nich finansowana jest z budżetów państw³.

Wiek XVII przyjmuje się za początek zorganizowanego systemu komunikacji w nauce. Wówczas to rozwinęła się sieć klubów i towarzystw naukowych głównie w Anglii, Niemczech, Francji i we Włoszech. Towarzystwa te wydawały pierwsze czasopisma naukowe. W 1665 roku ukazał się francuski *Journal de Scavans* (później *Journal des Savants*) założony przez Denisa de Sallo, a parę miesięcy później Royal Society of London wydało *Philosophical Transactions* (czasopismo to ukazuje się do dzisiaj). Zatem od prawie 350 lat uczeni przekazują wyniki swoich badań naukowych w sposób sformalizowany, publikując je w czasopismach naukowych. Wymiana myśli między uczonymi funkcjonowała na zasadzie „wymiany darów”. Czasopisma były wydawane po jak najniższych kosztach, aby naukowcy mogli dotrzeć do wyników interesujących ich badań. Cały ten proces rozwijał się bez większych przeszkód aż do lat 70. ubiegłego wieku, kiedy to prywatni przedsiębiorcy dostrzegli w wynikach badań naukowych, rozumianych jako produkt, ogromną wartość rynkową. Zaczęto nabywać od towarzystw naukowych prawa do wydawania czasopism naukowych.

Wraz ze wzrostem liczby pracowników naukowych wzrastała także liczba artykułów, materiałów pokonferencyjnych i monografii, będących efektem ich pracy. To wszystko powodowało wydawanie coraz większej liczby czasopism. Ceny periodyków rosły w zastraszającym tempie. W latach 1986 – 2002 w USA wzrosły one o 227%⁴. Budżety bibliotek były jednak ograniczone i w krótkim czasie okazało się, że

nie mogły one pozwolić sobie na zakup wielu tytułów. Bibliotekarze próbowali w różny sposób zaradzić temu problemowi, często rezygnując z subskrypcji lub też przeznaczając środki finansowe z zakupu książek na zakup czasopism. Powyższe zjawisko nazwano „kryzysem czasopism” (*ang. serials crisis*).

Kryzys ten stał się bodźcem do powstania ruchu Open Access (*Wolny Dostęp*), którego głównym postulatem stała się walka ze wzrostem cen czasopism naukowych. W 2000 roku, w Tempe (Arizona) zebrali się przedstawiciele dwóch stowarzyszeń: Association of American Universities (Stowarzyszenie Uniwersytetów Amerykańskich) i Association of Research Libraries (Stowarzyszenie Bibliotek Naukowych). Podczas tego spotkania ukonstytuowały one grupę odpowiedzialną za system komunikacji w nauce. Owocem ich pracy stało się opublikowanie „Zasad dla nowo powstających systemów publikowania w nauce” (tak zwanych Tempe Principles). Dwa lata później, w Budapeszcie, przyjęto Budapest Open Access Initiative (Budapeszteńska Inicjatywa Wolnego Dostępu). Dokument ten wyznaczał główne założenia idei Open Access oraz podał jej definicję. Zgodnie z treścią deklaracji Open Access, każdy użytkownik zyskiwał prawo do czytania, pobierania, kopiowania, drukowania, przeszukiwania pełnych tekstów artykułów bez finansowych, prawnych lub technicznych ograniczeń, z wyjątkiem prawa autora do zachowania integralności jego pracy, uznania autorstwa i wykorzystania publikacji zgodnie z prawem.

W Budapeszcie zarekomendowano dwie drogi służące uwolnieniu artykułów naukowych. Pierwszą z nich było wydawanie czasopism Open Access, a drugą autoarchiwizowanie prac naukowych w repozytoriach.

Repozytorium⁵ (*łac. repositorium*) to miejsce uporządkowanego przechowywania dokumentów, z których wszystkie są przeznaczone do udostępniania. Jest to również magazyn główny, centralny, zaprojektowany jednak w taki sposób, aby dostęp do wszystkich jego zasobów był równie łatwy. Niegdyś szafa na książki i akta urzędowe. Dziś terminem tym określa się elektroniczne serwery dystrybuujące publikacje naukowe. Dostarczane są one do repozytoriów przez samych autorów, a użytkownicy wyszukują je poprzez interfejs Web⁶. Tematyka ta poruszana była także w 2003 roku podczas dwóch donośnych wydarzeń: Bethesda Statement on Open Access Publishing (Ustalenia z Bethesda dotyczące pu-

¹ Autorki są pracownikami Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu (*przyp. red.*).

² Artykuł recenzowany (*przyp. red.*).

³ Principles and Strategies for the Reform of Scholarly Communication, <<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/principlesstrategies.htm>>, [dostęp: 28.05.2007].

⁴ Zob.: M. Nahotko, *Rola czasopism naukowych w komunikacji naukowej*, w: *Elektroniczny transfer wiedzy: repozytoria wiedzy: problemy technologiczne, organizacyjne i prawne: XI edycja konferencji w cyklu „Archiwizacja i Digitalizacja”*, 29 czerwca 2006, Warszawa 2006, s.42.

⁵ Wikipedia, <<http://pl.wikipedia.org/wiki/Repozytorium>>, [dostęp: 21.05.2007].

⁶ Zob.: M. Nahotko, *Rola czasopism naukowych w komunikacji naukowej*, w: *Elektroniczny transfer wiedzy: repozytoria wiedzy: problemy technologiczne, organizacyjne i prawne: XI edycja konferencji w cyklu „Archiwizacja i Digitalizacja”*, 29 czerwca 2006, Warszawa 2006, s.47.

blikowania w trybie Wolnego Dostępu) oraz Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and the Humanities (Deklaracja berlińska w sprawie otwartego dostępu do wiedzy w naukach ścisłych i humanistycznych).

Reasumując rozważania na temat komunikacji naukowej można zaobserwować, że dzięki otwartemu dostępowi do wiedzy powstał nowy paradygmat komunikowania w nauce. Dzięki statutowym założeniom można mieć pewność, że jakość uprawianej nauki pozostanie wysoka, natomiast zmniejszą się koszty dostępu do niej dzięki budowie repozytoriów.

Funkcjonowanie repozytorium

Czasopisma elektroniczne stanowią alternatywę dla wydawnictw tradycyjnych. Publikowanie w Internecie ma swoje dobre strony, bowiem niweluje koszty związane z drukowaniem i dystrybucją czasopism w wersji drukowanej, a systemy służące zarządzaniu czasopismami on-line pozwalają na zautomatyzowanie większości procesów związanych z publikowaniem (na przykład przeglądanie, recenzowanie, archiwizowanie materiałów). Rozwiązaniem alternatywnym do tworzenia i utrzymania witryn czasopism on-line jest budowanie, zgodnie z Inicjatywą Open Access, repozytoriów i naukowych czasopism otwartych⁷.

Obecnie funkcjonują repozytoria różnego typu (instytucjonalne, dziedzinowe, wydziałowe, osobowe, narodowe). Najbardziej powszechne są repozytoria instytucjonalne. W 2002 roku The Scholarly Publishing & Academic Resources Coalition (SPARC) wydała specjalny dokument traktujący o repozytoriach instytucjonalnych. Zdefiniowała je jako kolekcje cyfrowe, gromadzące i przechowujące dorobek intelektualny społeczności naukowej jednego lub wielu uniwersytetów. Zasób danego repozytorium jest określony przez instytucję, a treść zgromadzonych tam zbiorów ma charakter naukowy, kumulacyjny i permanentny. Najważniejszymi jego cechami są zarówno dostęp w trybie Open Access, jak i uniwersalność wyszukiwawcza⁸. Dorobek zgromadzony w cyfrowych repozytoriach wiedzy mogą stanowić zarówno artykuły naukowe, książki, rozdziały z książek, skrypty, materiały konferencyjne, jak również prace doktorskie oraz magisterskie, raporty, prezentacje i szara literatura.

Materiały archiwizowane w repozytoriach muszą być zgodne z Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting (OAI-PMH). Dzięki tej zgodności istnieje możliwość przeszukiwania wszystkich repozytoriów przez takie wyszukiwarki jak:

- OAIster⁹ – serwis wyszukiwawczy utworzony na University of Michigan
- Google Scholar – wyszukiwarka, która zaczęła działać w 2005 roku i obecnie szacuje się, że 60 – 70% naukow-

ców używa jej jako pierwszego narzędzia do wyszukania tekstów naukowych

- Scirus¹⁰ – wyszukiwarka powiązana na przykład z zasobami Science Direct
- Web Citation Index^{tm11} – interdyscyplinarny indeks przeszukujący zawartość repozytoriów, tworzony przez Thomson Scientific.

Repozytoria dziedzinowe, w przeciwieństwie do tych tworzonych przy instytucjach naukowych, nie są z nimi związane, lecz gromadzą materiały z konkretnej dziedziny wiedzy. Do jeszcze innych typów należą na przykład repozytoria wydziałowe (skupiają prace naukowe danego wydziału; mogą wchodzić w skład repozytoriów instytucjonalnych), osobowe (są to strony WWW, które zawierają dorobek naukowy pracownika nauki), czy też narodowe (skupiają publikacje pracowników naukowych danego kraju; mogą one pełnić uzupełniającą rolę w stosunku do repozytoriów instytucjonalnych).

Głównym celem budowy repozytorium jest realizacja najważniejszego zadania nauki, mianowicie udostępniania zasobów wiedzy każdemu, kto chce z niej skorzystać. Podstawową zaletą jest w tym przypadku sposób dostarczania materiałów, pozwalający na szybkie publikowanie, ożywiające proces komunikacji w nauce. Oznacza to, że autorzy zamiast czekać na wydanie artykułu w komercyjnym czasopiśmie mogą umieszczać preprinty (autorska wersja przed recenzją) swoich prac właśnie w repozytorium. Obok preprintów na ich zasoby składają się zarówno postprinty (wersja po recenzji), a nawet ostateczne wersje wydawnicze. Warto dodać, iż tworzenie kolekcji repozytorium odbywa się głównie na zasadzie autoarchiwizacji (*ang. self-archiving*) przez zarejestrowanych autorów, co przyspiesza tempo umieszczania prac w zbiorze i tym samym dostęp do prac naukowych. Badania wskazują, że naukowiec piszący 4 prace rocznie, spędzałby około 40 minut w roku na autoarchiwizowaniu¹².

Dodatkowym atutem repozytoriów jest udostępnianie najnowszych publikacji pracowników naukowych. Pojawia się jednak pytanie, jak przy organizowaniu repozytorium rozwiązać problem dotyczący respektowania praw autorskich. W świetle ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, znaczna część utworów tworzonych przez pracowników może być włączona do zasobów repozytorium bez uzyskania stosownej zgody (na przykład raporty, analizy, sprawozdania). Natomiast prawa autorskie do artykułów w czasopiśmie naukowych oraz książek i ich fragmentów, w ramach umowy autorskiej, przechodzą na wydawców, co pozbawia autora możliwości rozporządzania dziełem. Według prawa międzynarodowego i lokalnych aktów prawnych wydanych na jego podstawie, autor może przenieść autorskie prawa majątkowe na inny podmiot po podpisaniu licencji wyłącznej

⁷ Zob. B. Macheta, *Zagadnienia techniczne systemów wspomagających swobodny dostęp do literatury naukowej. Cz. 1 Otwarte czasopisma On-line*, „Biuletyn EBIB”, nr 3, 2006, <<http://www.ebib.info/2006/73/macheta.php>>, [dostęp: 25.05.2007].

⁸ R. Crow, *The case for institutional repositories: a SPARC position paper*, Washington, DC 2002, <<http://www.arl.org/sparc/1R/ir.html>>, [dostęp: 26.04.2007].

⁹ <http://www.oaister.org/>

¹⁰ <http://www.scirus.com/>

¹¹ <http://scientific.thomson.com/press/2005/8298416/>

¹² L. Carr, S. Harnad, *Keystroke economy: a study of the time and effort involved in self-archiving*, Technical Report, ECS, University of Southampton 2005, <<http://eprints.ecs.soton.ac.uk/10688/01/KeystrokeCosting-publicdraft1.pdf>>, [dostęp: 7.05.2007].

(ogranicza prawa autora do wykorzystania dzieła) lub też licencji niewyłącznej (zezwala twórcy na upoważnienie innych podmiotów do korzystania z tego samego dzieła na takich samych polach eksploatacji)¹³. Z umowy mogą wynikać również pewne ograniczenia dotyczące rozpowszechniania preprintów i postprintów. Jeżeli autor przeniósł prawa autorskie w zakresie udostępniania on-line na wydawcę, to musi uzyskać jego zgodę na rozpowszechnianie utworu w sieci¹⁴. Portal SHERPA (<http://www.sherpa.ac.uk/romeo.php>) umożliwia sprawdzenie warunków umieszczenia w repozytoriach materiałów opublikowanych wcześniej u komercyjnego wydawcy. W ramach projektu SHERPA opracowano również wytyczne dotyczące zapisów w umowach na przechowywanie i udostępnianie materiałów w repozytoriach.

Z inicjatywy amerykańskich prawników i działaczy, w odpowiedzi na kłopoty z prawem autorskim, w roku 2001 powstała instytucja typu non-profit – Creative Commons (CC)¹⁵. Organizacja ta postawiła sobie za główne zadanie stworzenie elastycznych, dobrowolnych licencji, które autor sam może wybrać w zależności od tego, jaki zakres ochrony i wolności korzystania z dzieła go interesuje¹⁶. W czerwcu 2006 roku podano, że około 40 mln stron WWW stosuje licencje CC. W Polsce licencje CC są stosowane w ramach udostępniania pojedynczych obiektów, na przykład w Bibliotekach Cyfrowych¹⁷.

Budowanie otwartych zasobów wiedzy zmusza do refleksji nad finansowaniem tego przedsięwzięcia. Jeszcze niedawno, jak pisze Bożena Bednarek-Michalska, konieczne było zabieganie o wolontariuszy (na przykład repozytorium E-LIS). Polska jako pełnoprawny członek Unii Europejskiej może ubiegać się o dodatkowe środki finansowe, korzystając z programów unijnych. Repozytorium może również być finansowane przez pojedynczą instytucję lub konsorcjum¹⁸. Zwolennicy inicjatywy OA wyrażają różne opinie odnośnie finansowania budowy otwartych zasobów. Jedna z nich głosi, iż to autor powinien zapłacić za opublikowanie swojej pracy w wolnym dostępie, na przykład z grantu przeznaczonego na badania. Inne rozwiązanie zaleca, by procesem wydawniczym zajmowały się wyłącznie biblioteki bądź biura instytucji naukowych, nie zaś komercyjni wydawcy. Warto również podkreślić, iż przy tworzeniu omawianych zasobów pomocne są opracowywane w ramach OAI standardy, metody, porady, oprogramowania i prawne zalecenia.

Środowisko bibliotekarskie powinno więc zabiegać, by urzędnicy i eksperci tworzący strategię nie zapominali, że biblioteki i archiwa są statutowo odpowiedzialne za budowę zasobów wiedzy i trzeba o tym pamiętać, zwłaszcza w kontekście finansowania projektów budowy repozytoriów.

Przykłady wiodących repozytoriów

Repozytoria dziedzinowe

ArXiv (<http://arxiv.org/>) – jest to prężnie działające repozytorium preprintów z takich dziedzin jak: matematyka, fizyka, informatyka. Zostało założone przez Paula Ginsparga w 1991 roku w Los Alamos, obecnie funkcjonuje przy Cornell University.

ECS Eprints Service (<http://eprints.ecs.soton.ac.uk/>) – jest to działające przy University of Southampton repozytorium pełnych tekstów z zakresu elektroniki i informatyki.

CogPrints (<http://cogprints.org/>) – jest to repozytorium zawierające pełne teksty zakresu takich nauk jak: psychologia, biologia, lingwistyka, filozofia i informatyka. Rozwijane jest przy University of Southampton.

E-LIS [E-prints in Library and Information Science] (<http://eprints.rclis.org/>) – jest to repozytorium pełnych tekstów z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Jest ono rozwijane dzięki włoskiemu konsorcjum CILEA (Consorzio Interuniversitario Lombardo per la Elaborazione Automatica).

RePEc [Research Papers in Economics] (<http://repec.org/>) – jest to repozytorium z zakresu nauk ekonomicznych. Stanowi efekt współpracy setek wolontariuszy z 58 krajów. Nie zawiera pełnych tekstów, a jedynie linkowania do nich.

Repozytoria instytucjonalne

eScholarship (<http://repositories.cdlib.org/escholarship/>) – jest to efektywnie działające repozytorium instytucjonalne. Powstało z inicjatywy i ze wsparciem California Digital Library.

DAEDALUS (<http://www.lib.gla.ac.uk/daedalus/>) – repozytorium powstało w 2004 roku przy University of Glasgow. Grodzi między innymi preprinty, szarą literaturę, prace magisterskie i doktorskie.

¹³ Zob. B. Szczepańska, *Prawo autorskie – ochrona dzieł elektronicznych*, w: *Biblioteki Cyfrowe. Projekty, realizacje, technologie*, J. Woźniak-Kasperek, J. Franke (Red.), Warszawa 2007, s.54-59.

¹⁴ S. Stanisławska-Kloc, *Prawa autorskie a biblioteka cyfrowa, opinia prawna sporządzona w ramach projektu KPBC finansowanego z Funduszy Strukturalnych UE*, „Biuletyn EBIB”, 2005, nr 9, <<http://ebib.oss.wroc.pl/2005/70/stanislawski-kloc.php>>, [dostęp: 22.04.2007].

¹⁵ Oficjalna strona Creative Commons znajduje się pod adresem: <http://creativecommons.org/>, a polski serwis pod adresem: <http://creativecommons.pl/>

¹⁶ J. Hofmokl, A. Tarkowski, *Creative Commons, innowacje w systemie prawa autorskiego i rozwój wolnej kultury*, „Biuletyn EBIB”, 2005, nr 3, <file://D:/repozytorium/hofmokl_tarkowski.php.htm#do14>, [dostęp 21.05.2007].

¹⁷ Zob.: *eFL-IP Rzecznictwo w sprawie dostępu do wiedzy: podręcznik prawa autorskiego dla bibliotekarzy*, B. Szczepańska (Tłum), M. Marcinek (Tłum.), Warszawa-Kraków, 2007, <<http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/docmetadata?id=61553&from=&dirids=1>>, [dostęp: 28.05.2007].

¹⁸ Zob. B. Bednarek-Michalska, *Fundusze na budowanie zasobów elektronicznych w Polsce*, w: *III konferencja: Internet w bibliotekach. Zasoby elektroniczne: podaż i popyt*, Wrocław, 12-14 grudnia 2005, „Biuletyn EBIB”, 2006, nr 12, <<http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/iwb3/artukul.php?b>>, [dostęp: 20.05.2007].

ERA Edinburgh Research Archive (<http://www.era.lib.ed.ac.uk/index.jsp>) – repozytorium zawierające pełne teksty publikacji pracowników University of Edinburgh.

Akademicka Biblioteka Cyfrowa AGH (<http://abc.agh.edu.pl/>) – znajdują się tam zasoby wydane lub pozyskane przez Bibliotekę AGH. Głównym celem tego repozytorium jest wspomaganie procesów dydaktycznych i naukowo – badawczych¹⁹.

Wageningen Yield (<http://library.wur.nl/way/>) – repozytorium zawierające zasoby Wageningen University and Research Centre. Część prac dostępna jest w postaci pełnych tekstów.

Repozytoria narodowe

DIR – Domena Internetowych Repozytoriów Wiedzy (<http://dir.icm.edu.pl/dirw/>) – jest to nowy projekt Interdyscyplinarnego Centrum Modelowania Matematycznego Uniwersytetu Warszawskiego (ICM), stanowiący kontynuację Biblioteki Wirtualnej Nauki.

¹⁹ Również w Instytucie Logistyki i Magazynowania tworzone jest repozytorium materiałów, analiz, opracowań i artykułów, przygotowanych w minionych latach przez pracowników Instytutu (przyp. red.).

²⁰ <http://roar.eprints.org/index.php>

²¹ Ch. Hajjem, *Ten-Year Cross-Disciplinary Comparison of the Growth of Open Access and How it Increases Research Citation Impact*, IEEE Data Engineering Bulletin 28 (4): 39-47, 2005, <<http://eprints.ecs.soton.ac.uk/12906/>>, [dostęp: 30.04.2007].

²² Zob.: T.D. Brody, *Evaluating research impact through Open Access to scholarly communication*, University of Southampton 2006, <<http://eprints.ecs.soton.ac.uk/13313/>>, [dostęp: 17.04.2007].

²³ A. Swan, *Open Access and the Progress of Science*, „American Scientist”, nr 95 (3), 2007, <<http://www.americanscientist.org/template/AssetDetail/assetid/55131>>, [dostęp: 15.05.2007].

Digital Academic Repositories (DARE) (<http://www.darenet.nl/en/page/language.view/repositories>) jest przykładem repozytorium krajowego działającego w Holandii. Jest to centralne repozytorium koordynujące pracę repozytoriów instytucjonalnych, centrów badawczych i uczelni holenderskich.

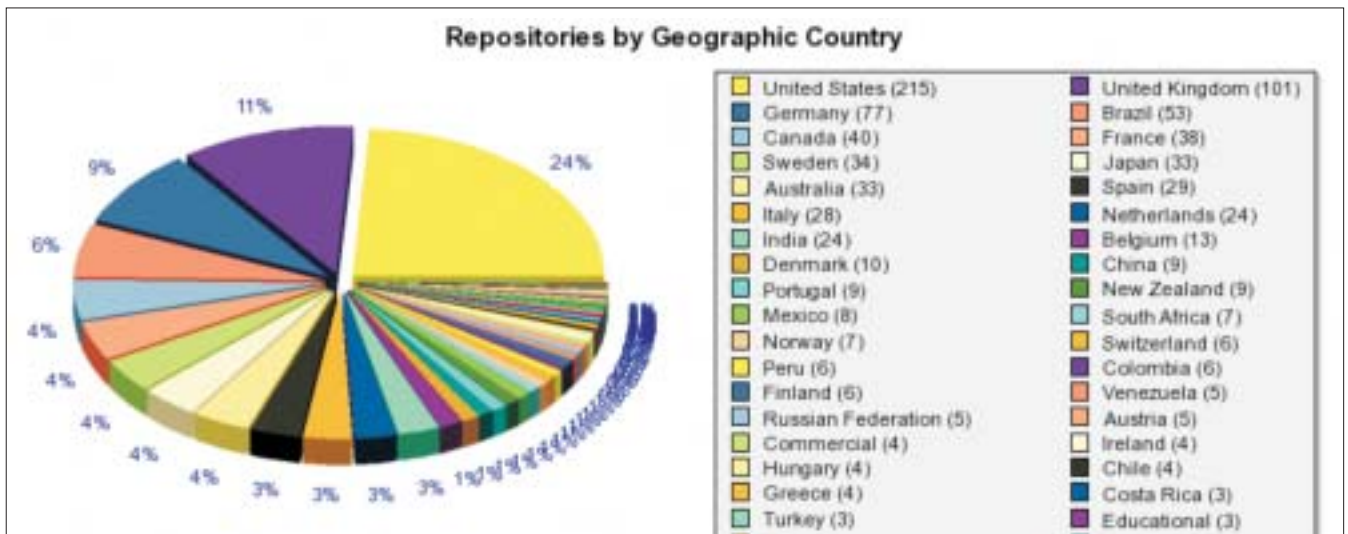
Czy warto zakładać repozytoria

Uczelnie w Stanach Zjednoczonych czy Europie Zachodniej rozstrzygnęły już dylemat, czy warto mieć repozytorium. Według Registry of Open Access Repositories (ROAR)²⁰, najwięcej repozytoriów mają obecnie Stany Zjednoczone (215), ale w Wielkiej Brytanii czy w Niemczech obserwuje się znaczny wzrost ich liczby w ostatnich latach.

Jednym z argumentów, który powinien przekonać naukowców do uczestniczenia w tworzeniu repozytorium, jest natychmiastowe publikowanie prac naukowych. Praca opublikowana szybko i dostępna w trybie Open Access, jak podkreślają badania, jest częściej czytana, a to zwiększa jej cytowalność (zwiększenie cytowalności pracy w zależności od dziedziny wynosi od 36% do 172%²¹, a nawet do 250%²² dla artykułów z zakresu fizyki).

Dziś, dzięki coraz bardziej uporządkowanym aspektom prawnym, dotyczącym umieszczania prac w repozytoriach, widoczna jest tendencja wzrostowa w ich tworze-

niach. Praca opublikowana szybko i dostępna w trybie Open Access, jak podkreślają badania, jest częściej czytana, a to zwiększa jej cytowalność (zwiększenie cytowalności pracy w zależności od dziedziny wynosi od 36% do 172%²¹, a nawet do 250%²² dla artykułów z zakresu fizyki).

Aktualny rozkład repozytoriów w poszczególnych krajach świata. Źródło: http://roar.eprints.org/index.php?action=generate_chart&chart_field=country&chart_type=pie&submit=Generate+Chart; [dostęp: 6.06.2007].

niu. Pojawiają się możliwości zarchiwizowania recenzowanego postprintu, którego wersja ostateczna trafia do druku w czasopiśmie komercyjnym. Nie można bowiem obligować naukowców do publikowania jedynie w repozytoriach, gdyż obecnie do ich dorobku naukowego zalicza się głównie te prace, które wydawane są w komercyjnych czasopismach znajdujących się na tak zwanej Liście Filadelfijskiej, utworzonej przez Institute for Scientific Information (ISI). Być może z czasem sytuacja ta ulegnie zmianie, gdyż w samych repozytoriach istnieją już różnorodne mechanizmy weryfikujące jakość prac. Można zatem założyć, że niebawem repozytorium stanie się ważnym czynnikiem oceny badacza czy jakości placówki. Wynikiem takiej ewaluacji będzie weryfikacja poziomu finansowania, do czego repozytoria pośrednio się przyczynią. Większość autorów podejmujących omawianą tematykę, jak chociażby Alma Swan²³, głoszą tezę, że wolny dostęp do badań naukowych przyspiesza rozwój nauki. Niestety, w Polsce borykającej się z problemem ograniczania funduszy na cele wspierające naukę, nie można liczyć na nagłą zmianę w sferze finansowania nowych inicjatyw. Poszukiwanie innych rozwiązań jest czasochłonne, wymaga pracy większej liczby ludzi, a także ich całkowicie społecznego zaangażowania. Jednak trud włożony w dzieło budowy czegoś, co wspomże naukę, wyda owoce w przyszłości w postaci chociażby nowoczesnych repozytoriów

wiedzy, które podniosą jakość kształcenia, wskażą kierunek ku przyszłości i wzbudzą iskrę, która w dziedzinie edukacji coś wreszcie zmieni na lepsze.

STRESZCZENIE

Jednym z czynników, które przyspieszają i ułatwiają rozwój komunikacji w nauce jest budowanie, zgodnie z ideą Open Access, repozytoriów. Artykuł przedstawia zasady oraz korzyści płynące z funkcjonowania repozytorium w procesie komunikacji naukowej. Zwraca uwagę na aspekty prawa dotyczące udostępniania w repozytorium materiałów objętych prawem autorskim. Dokonuje przeglądu różnego rodzaju repozytoriów na świecie.

SUMMARY

Will repositories support Polish science

One of the factors that speed up and facilitate the development of a wide range of communication – related issues in science and the humanities is the idea, in line with the Open Access philosophy, of building up repositories. The article presents rules and advantages resulting from repository-based scholarly communication and draws attention to legal issues concerning circulation of materials held at repositories that are protected by copyright. It gives an overview of different types of repositories.

Twoje adresy internetowe

www.e-fakty.pl

www.logistyka.net.pl
internetowy serwis branżowy

najświeższe informacje, ciekawe czaty